

OPIS PARAFII TRZEBIESZÓW W DIECEZJI KRAKOWSKIEJ

Wykaz skrótów źródeł

U w a g i: Spisy bibliograficzne zostaną podane łącznie dla większego obszaru. Wydawnictw encyklopedycznych, ogólnie dostępnych nie cytuję się, o ile nie wnoszą nic istotnego w zakresie problematyki wydawnictwa.

AKK — Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

AKL — Archiwum Kurii Biskupiej w Lublinie.

AKapK — Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie.

LR 1529, 1539, 1561, 1577 — (*Libri retaxationum* z lat 1529, 1539, 1561, 1577) AKapK, nr: 3, 4, 5, 6.

Rej. pob. 1531, 1552, 1580, — (*Rejestry poborowe* z lat 1531, 1552, 1580). W: *Źródła dziejowe*, t. XIV. *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym* opisana przez Adolfa Pawińskiego, t. 3 — *Małopolska*, Warszawa 1886.

Rej. pob. 1620 — *Rejestr poborowy województwa lubelskiego. (Powiat lubelski i urzędowski z r. 1626, ziemia łukowska z r. 1620)*, oprac. J. Kolasa, K. Schuster, pod redakcją S. Ingłota, Wrocław 1957.

Szpit. 1791 — Wynotowanie funduszów szpitalnych dekanatu łukowskiego z raportów do Prześwietnej Komisji Ziemi Łukowskiej Cywilno-Wojskowej podanych dnia 17 sierpnia 1791 r. AKL, luźna wkładka do księgi nr IV.

Wiz. 1570, 1595, 1614 — (Akta wizytacyjne z lat 1570, 1595, 1614) AKapK, Wizytacje nr: 1, 3, 32.

Wiz. 1603, 1679, 1683, 1781, 1790, 1791, 1793, 1802 — (Akta wizytacyjne z tych lat). AKL, Dział A (księgi) nr: 96, 100, 98, 104, 177 (1790, 1791), 179, 132 a.

Wiz. 1604, 1617, 1715, 1721, 1748 — (Akta wizytacyjne z lat 1604, 1617, 1715, 1721, 1748) Wizytacje nr: 4, 6, 18, 20, 41.

Wykaz innych skrótów

bełś.	— bełski
bp	— biskup
chełm.	— chełmski
dok.	— dokument
fund.	— fundacyjny
greckokat.	— greckokatolicki
kaszt.	— kasztelan
kor.	— koronny
krak.	— krakowski

ks.	— ksiądz
lub.	— lubelski
ob. gr.	— obrządek grecki
ob. łac.	— obrządek łaciński
par.	— parafia, parafialny
podk.	— podkomorzy
podl.	— podlaski
poln.	— polny
prob.	— proboszcz
p. w.	— pod wezwaniem
rej. pob.	— rejestr poborowy
rej. pogł. żyd.	— rejestr pogłównego żydowskiego
rzymskat.	— rzymskokatolicki
wiz.	— wizytacja
woj.	— wojewoda, województwo
woł.	— wołyński
wzm.	— wzmiankowany

PARAFIA TRZEBIESZÓW (wieś)

Źródła przekrojowe: LR 1529, s. 566; Rej. pob. 1531, s. 379, 385—386; LR 1539, k. 72; Rej. pob. 1552, s. 397—399; LR 1561, k. 78; Wiz. 1570, s. 501; LR 1577, k. 113; Rej. pob. 1580, s. 419—422; Wiz. 1595, k. 223—225; Wiz. 1603, s. 169—181; Wiz. 1604, k. 74—75; Wiz. 1614, k. 445—446; Wiz. 1617, k. 33; Rej. pob. 1620, s. 180—187; Wiz. 1679, k. 203—205; Wiz. 1683, s. 69—72; Wiz. 1715, k. 22—25; Wiz. 1721, s. 252—257; Wiz. 1748, k. 29—32; Wiz. 1781, s. 259—268; Wiz. 1790, s. 1; Wiz. 1791, s. 25—27; Szpit. 1791, k. 57; Wiz. 1793, k. 61—85; Wiz. 1802, k. 244—263.

I A. Parafia została wydzielona z parafii łukowskiej po r. 1418¹. W r. 1430 król uposażył plebana i kościół par. w Trzebieszowie².

Patronat Królewski³.

I B. Od r. 1531 stale występują w źródłach⁴ wsie: Celiny, Płudy, Popławy, Szczepanki, Trzebieszów, Wierzejki, Wylany (w r. 1531 Wylany Ruda).

¹ Teren ten do parafii łukowskiej zalicza dok. z 9 lipca 1418 r. (odpis — Wiz. 1802, k. 177—179).

² Dok. wystawiony 13 marca 1430 (odpis — Wiz. 1802, k. 249—250).

³ Wynika to z faktu uposażenia. Wzmianki w wizytacjach od r. 1570.

⁴ Spisy wsi należących do par. trzebieszowskiej pochodzą z lat: 1531, 1552, 1580, 1603, 1620, 1679, 1683, 1721, 1748, 1781 (dla wsi nie występujących w tym roku uwzględniono też dane z r. 1793).

Ponadto występują (nie zawsze w kolejnych źródłach): Brzozowica od r. 1552, Dąbrówka w l. 1552 i 1580, Dębowierzchy od r. 1552, Gołowierzchy od r. 1531 (w l.: 1531, 1552, 1580, 1614, 1620 Gołowierzchy Krasusze), Grochówka od r. 1580, Jakusze od r. 1531 (w l.: 1531, 1552, 1580, 1620 Jakusze Wysokiny), Jurki od r. 1531, Karcze w r. 1531, Karwów od r. 1531, Konkolewnica od r. 1531, Konkolewska Wola w r. 1531, Konopna w r. 1748, Konopna Wola w l.: 1580 i 1781, Koszuty w r. 1580, Krasusze wsi 7 w r. 1721, Krasusze Marcinowięta w l.: 1531 i 1580, Kurów od r. 1531, Lipniki od r. 1580, Leszczanka od r. 1531, Łączna Wola od r. 1603, Maciejowice od r. 1531 (w l.: 1531, 1552, 1580, 1620 Maciejowice-Wysoki), Mikłusy od r. 1552 (w l.: 1552, 1580, 1614, 1620 Mikłusy-Krasusze), Mościska od r. 1531, Naznów w r. 1721, Obelniki od r. 1580, Olszewnica od r. 1531, Rogale od r. 1531 (w l.: 1552, 1580, 1620 Rogale Ruda), Ruska Wola od r. 1552, Smolanka od r. 1531 (w l.: 1552 i 1580 Smolna Wola), Sokole od r. 1603 (w r. 1614 Sokole Mościskie, w r. 1620 Mościska Sokolne), Szaniawy od r. 1683 (w r. 1721 Szaniawy wsi 3. w r. 1781 Szaniawy wsi 2), Szaniawy Gzary od r. 1580 (w r. 1748 Gzary), Szaniawy Matysy od r. 1531, Szaniawy Poniaty od r. 1531 (w r. 1748 Poniaty), Szaniawy Ryndy od r. 1531, Szaniawy Salomony w l.: 1531—1679, Tęczki od r. 1531 (w l.: 1531 i 1580 Wysokiny Łęczki w l.: 1552, 1614, 1620 Wysokiny Tęczki), Wola w l.: 1620 i 1748, Wola Zembrowa w r. 1580, Wólka w r. 1603, Wólka Krasuska w l.: 1603 i 1614, Wysokiny od r. 1531 (w r. 1721 Wysokiny wsi 3), Zaolszynie w l.: 1679 i 1781, Zembry od r. 1531 (w l.: 1531, 1552, 1580, 1614, 1620 Zembry Krasusze), Żaki Krasusze w r. 1580, Żakowa Wola w l.: 1580 i 1620.

Wsie: Jurki, Konkolewnica, Lipniki, Olszewnica i Ruska Wola już w r. 1780 należały do filialnej kaplicy w Konkolewnicy, która miała prawa parafialne⁵.

I C. Na terenie parafii źródła wymieniają: w r. 1679 do 2000 osób⁶, w r. 1683 przystąpiło do komunii wielkanocnej ok. 2000 osób, w r. 1721 — ok. (*ut fertur*) 5000 osób, w r. 1748 do spowiedzi wielkanocnej przystąpiło 5021 osób, ochrzczonych było

⁵ Patrz parafia Konkolewnica.

⁶ Wiz. 1679 określa tę liczbę jako ilość osób *ad curam*.

128, zaślubionych 55, pogrzebanych 24, mężczyzn 1644, kobiet 1784, dzieci płci męskiej 735, płci żeńskiej 504, w r. 1781 do spowiedzi wielkanocnej przystąpiło 3500 osób, w r. 1780 chrztów było 180, ślubów 39, pogrzebów 95⁷.

I D. Kościół parafialny w Trzebieszowie istniał już w r. 1430⁸. W r. 1570 i później występuje drewniany kościół. W r. 1595 potrzebował naprawy. Przed r. 1679 odbudował go pleban tej parafii Jan Szaniawski⁹. W r. 1715 rozpadał się. W r. 1721 był w ruinie. Nowy kościół drewniany postawiono w l.: 1721—1729. Budowę jego rozpoczął kaszt. lub. Adam Szaniawski a po śmierci tegoż (w r. 1725) ukończył ją bp krak. K. F. Szaniawski, który też konsekrował nowo wybudowany kościół 10 sierpnia 1729 r.¹⁰

Wezwania kościoła według wizytacji: w r. 1570 — 10 000 męczenników, w r. 1595 — 40 męczenników, w r. 1603 — 10 000 rycerzy męczenników, w r. 1614 — NMP i 10 000 rycerzy męczenników, w r. 1679 — 10 000 męczenników, w r. 1683 — 11 000 męczenników w r. 1715 — Przemienienie Pańskie, w r. 1721, 1748, 1781 — 10 000 męczenników.

I E. Konkolewnica. Oratorium prywatne istniało tu w r. 1748. W r. 1767 starosta konkolewnicki Szaniawski postawił na jego miejsce drewnianą kaplicę p. w. św. Filipa Nereusza. W tym samym roku kaplica ta była benedykowna¹¹. W r. 1780 i później posiadała uprawnienia parafii filialnej¹².

I F. Trzebieszów. Dom szpitalny położony w pobliżu kościoła. Wzmianki z lat: 1595, 1603, 1715 (w stanie ruiny), 1721, 1748 (odbudowany — drewniany), 1781.

W latach: 1595, 1603, 1721, było w nim 8 ubogich, w r. 1748 — 13, w r. 1791 (Szpit.) — 10.

I H. Trzebieszów. Szkoła znajdująca się koło kościoła. Wzmianki z lat: 1595, 1603, 1679. W r. 1721 z powodu braku nauczyciela była nieczynna. W r. 1748 nie było przy kościele ani

⁷ Wiz. 1781, s. 260.

⁸ Patrz przyp. 2.

⁹ Wiz. 1679, k. 203.

¹⁰ Wiz. 1748, k. 29; Wiz. 1781, s. 260.

¹¹ Wiz. 1781, s. 266—267.

¹² Patrz par. Konkolewnica.

nauczyciela, ani uczniów. W r. 1781 budynek szkolny składał się z 2 izb i komory.

II C. W r. 1721 ludność greckokat. znajdowała się na terenie 3 wsi należących do parafii ob. łac. w Trzebieszowie. W r. 1748 w Ruskiej Woli było 40 osób ob. gr.

II D. Ruska Wola. Cerkiew — wzmianka z r. 1748.

VI C. Wzmianka z r. 1721 o Żydach siedzących na arendach. W r. 1748 było ok. 40 Żydów, w r. 1781 — ok. 60.